

מכון להחזרת ספרי רבינו אליעזר פאפו דיע"א מוד"ס "פלא יועץ" ועוד

אזרות פלא

מתורתו של רבינו אליעזר פאפו זי"ע, מח"ס "פלא יועץ" לְקַט דְרוּשִׁים וּמֵאמְרֵי מוֹסֵר, שְׁנַלְקָטוּ מִתּוֹךְ סִפְרֵיו

פְּרִשְׁת וַיִּקְרָא - זְכוֹר תִּשְׁפָּד

נְקָדִים

הקצרת המפרשים (אלשיך שמות יז יד), מה זה ועל מה זה צוּתָה לנו התורה לזכר מעשה עמלק הרשע ימח שמו וזכרו ולמחות זכרו, שאין השם שלם ואין הכסף שלם עד שימחה שמו של עמלק (פסיקתא שמות יב), הַיָּד ה' תקצר לכלותו כמו רגע? ותרגו, שביאת עמלק להלחם עם ישראל לא היה אלא בסבת חטאת הקהל אשר חטא ישראל, כמאמר רבותינו זכרוֹנֵם לְבָרְכָה (מכילתא בשלח עמלק א) על פסוק (שמות יז ח) "וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִפְיָדִים", וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבָרְכָה שֶׁהָיוּ פְּרִידִים וְגַם שָׂרְפוּ יְדֵיהֶם מִן הַתּוֹרָה. וְאֵיךְ עַל פִּי שִׁישְׂרָאֵל הָיוּ מִסְתַּבְּלִים כְּלִפֵּי מַעֲלָה וּמְכֻנְיָן לְכֶסֶם לְאִבְיהֶם שֶׁבַשְׂמִים וְגַבַּר יִשְׂרָאֵל (ראש השנה פ"ג מ"ח), עַם כֹּל זֶה לֹא הוֹעִיל, רַק "וַיִּחַלֵּשׁ יְהוֹשֻׁעַ אֶת עַמְלֹק". וְלָכֵן, בְּיוֹן שֶׁהִחָטֵא גוֹרֵם, קָבְעוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חוֹבֵה עֲלֵינוּ לְזַכֵּר מִה פִּעַל וְעִשָּׂה, וּמִה גֵרֵם עַמְלֹק לְמַעֲלָה, כְּדִי שִׁמְתוֹךְ כָּךְ נָתַן לָנו לְשׁוֹב בַּתְּשׁוּבָה וּלְתַקֵּן אֶת מַעֲוֹנוֹ, כְּדִי שִׁנְזַכֵּר לְמַחֲוֹת אֶת זְכוֹר עַמְלֹק, כִּי "מִלֶּךְ בְּמִשְׁפַּט יַעֲמִיד אֶרֶץ" (משלי כט ד).

וְהִנֵּה בִימֵי הַמֶּן נִתְעוֹרְרוּ אֵלֵינוּ הַשְּׁנֵי חֲטָאִים: שָׂרְפוּ יְדֵיהֶם מִן הַתּוֹרָה, כְּמֵאמֶר רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבָרְכָה (פסחים פז), עַל פְּסוּק (שיר השירים ח ח) "אֲחוֹת לָנו כְּטֶנֶה וְשָׂדִים אֵין לָהּ", אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן ז"ל עֵילָם שֶׁזָּכְתָה לְלַמֵּד וְלֹא זָכְתָה לְלַמֵּד. וְגַם הָיָה פְּרוּד בֵּינֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (אסתר ג ח) "וַיִּשְׁנֶה עִם אֶחָד מִפְּזָר וּמִפְּרָד", שֶׁאֵיךְ עַל פִּי שֶׁהָיוּ מִפְּזָרִים בְּכָל מְדִינֹת, אֵלֶּה מִפָּה וְאֵלֶּה מִפָּה, וְרֵאווִיִּם לְהִיּוֹת בְּאֶחָדוֹת, וְעַם כֹּל זֶה הוּא מִפְּרָד בְּפִרּוּד הַלֵּב. וְעַל זֶה נִתְעוֹרְרוּ מְרַדְכֵי וְאֶסְתֵר לְתַקֵּן אֶת הַמַּעֲוֹת, וְאֶמְרָה אֶסְתֵר "לֶךְ כְּנֹסֵם אֶת כָּל הַיְהוּדִים" (אסתר ד טז) שֶׁהָיוּ לְאֶחָדִים, וְגַם מְרַדְכֵי הָיָה מְקַהֵל קְהִלּוֹת וְעוֹסֵם בַּתּוֹרָה (מגילה טז), וּבְכֵן נִקְרַע רַע גֹּזֵר דִּינָם.

וְנִקְדִּים עוֹד מִה שֶׁכָּתְבוּ הַמְקַבְּלִים, שֶׁכָּל מִה שֶׁאַרְע לְיִשְׂרָאֵל צָרָה גְדוֹלָה מִפְּנֵי הַקְּטָרוֹג, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאֶהְבָתוֹ וּבְחַמְלָתוֹ הוּא גָּאֵלֵם, כִּן יְהִי תַמִּיד בְּכָל שָׁנָה, בְּאוֹתוֹ זְמַן מִתְעוֹרֵר אוֹתוֹ קְטָרוֹג, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְגַלֵּה אוֹתָהּ הָאָרֶץ וְשֹׁפֵעַ וּמְצִיל לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְכֵאמֹר רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבָרְכָה (שבת קכט:), שֶׁאֵין לְהַקְיֹז דָּם בְּעָרֵב שְׁבוּעוֹת מִשׁוּם דְּנַפְיָק וַיִּקָּא דְמַקְרִי טַבַּח [- יוֹצֵא הַמַּזִּיק שֶׁנִּקְרָא טַבַּח], כְּמוֹ שֶׁצִּיצָא בְּזַמְנוֹ מִתּוֹךְ הַתּוֹרָה. וְאֶפְלוּ בִּיחִיד מְצִינּוּ דְגָמָא לְזוּה, אֲשֶׁר צָרִיף לְהַתְעַנּוֹת בְּיוֹם פְּטִירַת אֲבִיו וְאָמַר (כל בו ס' קיד, רמ"א יו"ד ש"ע ד), מִשׁוּם דְּבִאוֹתוֹ יוֹם מִתְרַע מְזִלְיָה [- הוֹרַע מְזִלוֹ], וְהַתְעַנּוּת כְּתָרִים בְּפְנֵי הַפְּרָעוֹת (לבוש יו"ד ש"ס).

וְזֶה רָמַז הַמַּגִּיד: שֶׁלֹּא אֶחָד בְּלִבָּד עֹמֵד עֲלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, אֵלֶּא שֶׁבְּכָל דוֹר וְדוֹר עוֹמְדִים עֲלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצִילֵנוּ מִיָּדָם. וְזֶה טַעַם הַתְעַנּוּת שֶׁתַּקְנֵנוּ לָנוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבָרְכָה בְּיוֹם י"ג אָדָר, כְּדִי לְבַטֵּל הַקְּטָרוֹג מִתְעוֹרֵר כְּמֵאֵז וְקָדַם, וְהוּא עַל וַיְכַח הַתְעַנּוּת וְהַתְעוֹרְרוֹת הַתְּשׁוּבָה שֶׁהוּא עֹקֵר הַתְעַנּוּת, כְּדִי שִׁיְהִיָּה צוּם וּבְתַרְהוּ הָאֵל. מַעֲתָה, הִנֵּה מְקוּם לְתַת טַעַם לְאֵלּוּ אַרְבַּע מְצוֹת שֶׁתַּקְנֵנוּ לָנוּ בְּפּוּרִים, עִם שְׁבוּדָאֵי טַעֲמָם וְנִמְוִקָם רְזִי דְזִיּוּן בְּכָל אֶחָד וְהַדְבָרִים עֵתִיקִים, מְקַל מְקוּם יֵשׁ גַּם כִּן רָמַז כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱבָר. מְקָרָא מְגַלָּה - לְעוֹרֵר שְׂצוּרֵי קְרִיאָה פַתּוּרָה, וְצָרִיף לְהִיּוֹת בַּתּוֹבָה כְּסִפְרָה, לְתַקֵּן עוֹן בְּטוֹל תּוֹרָה. וּמְצוֹת מְשֻׁלוֹחַ מְנוֹת - כְּדִי לְהַרְבּוֹת אֶהְבָּה וְשִׁמְחָה וְרַעוּת,

וְגַם מְצוֹת מְשֻׁחָה וְשִׁמְחָה הַכֵּל הוֹלֵךְ עַל יְסוּד זֶה, וְהַעֲקָר לְתַקֵּן עוֹן הַפְּרוּד שֶׁהוּא כֹּא מִפְּנֵי הַדָּאָגָה וְעִצְבוּת, שְׂמִי שֶׁהוּא עִצְבּ וְגוֹבֵר עָלָיו הַמְרָה שְׁחוּרָה עַל כָּל דְּהוּא דְּבַר פְּשַׁע שְׁעוֹשִׂים עִמּוֹ, בְּשֶׁרוּ עָלָיו יִבְאָב, וְהוּא "אִישׁ אֵף יִגְרָה מְדוּן" (משלי כט כב). לֹא כֵּן מִי שֶׁהוּא שִׂמְחָה וְטוֹב לֵב, עַל כָּל פְּשָׁעִים מְכַסֶּה וְאֵינוּ מְכַנִּים טִינָה בְּלִבּוֹ, וְכֵאמֹר שְׂאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבָרְכָה (בבא מציעא קז:), עַל פַּת שְׁחִירָתִי, שְׂמוּצִיא שְׂנָאָה וּמְכַנִּים אֶהְבָּה. וּמְצוֹת הַיּוֹם לְכַסּוּמֵי וְהַשְׂתִּיָּה כְּדָת, לְפִי שֶׁמְצוֹת הַיּוֹם לְהִיּוֹת אֵךְ שִׂמְחָה שִׁמְחָה שֶׁל מְצוּהָ. וַיַּעַן דְּלֹאָו כָּל מוֹחָא סְבִיל דָּא, צָרִיף עוֹר וְסִינַע חִיצוֹנִי, וּמִן חִיצוֹנִיּוֹת יִתְעוֹרֵר אֵל הַפְּנִימִיּוֹת. וְלִפִּי שֶׁכָּל זֶה לֹא יוֹעִיל אִם חֵם וְשִׁלּוּם הָאֵל כִּפְעֻלָּנוּ וְשִׁלּוּם לָנוּ, לְכֵן תַּקְנֵנוּ לָנוּ לְהַרְבּוֹת צְדָקָה לְכָל שׂוֹאֵל, כְּדִי שֶׁבְּמַדְדָּה שְׁנֵמֻדֵּד - גַּם ה' יִתֵּן הַטּוֹב וְיַעֲשֶׂה עִמָּנוּ צְדָקָה וְחֶסֶד, וַיִּמְחָה אֶת זְכוֹר עַמְלֹק בְּעַבּוּר כְּבוֹד שְׂמוֹ, כִּן יְהִי רְצוֹן אָמֵן.

וְלִפִּי הָאֵמּוּר נִיחָא שְׂמִי הַפּוּרִים לֹא יַעֲבִרוּ מִתּוֹךְ הַיְהוּדִים אֵף לִימּוֹת הַמְּשִׁיחַ, עַד לְעִתִּיד לְבוֹא שִׁישְׁחַט אוֹתוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא (סוכה נב.), וְאֵז יִתְקַנֵּם קְרָא "בְּלַע הַמְּנוֹת לְנִצְח" (ישעיהו כה ח), וְכִיּוֹן שֶׁאֵלּוּ הַמְּצוֹת הַנֶּעֱשׂוֹת בְּפּוּרִים הֵם לְהַכְנִיעַ ס"מ, צָרִיף לְקַיֵּם גַּם אֵז עַד שִׁימְחָה זְכוֹר שֶׁל עַמְלֹק, כִּי בּוֹדָאֵי הַמָּה רָאוּ כִּי אֵלֶּה הַמְּצוֹת סְגֻלָּתָם בְּהִיּוֹם הַזֶּה לְהַכְנִיעוֹ, וְדָבָר בְּעִתּוֹ מִה טוֹב לְקַיֵּם הַמְּצוֹת כִּתְקוּנָם כְּדִמְבַעֵי לְמַעַבְד בְּדִבְרֵיהֶם בְּחִשְׁיָקָה לְשֵׁם שְׂמִים, וּמַעֲשֶׂה יְדִינוּ בּוֹנְנָה עֲלֵינוּ.

וְכֵּן נְבוֹא לְכָאֵר הַפְּסוּקִים סֹדֵר הַיּוֹם. "זְכוֹר אֶת" תַּבַּת "אֶת" הוּא כְּלָלוֹת הַתּוֹרָה מְאֻלָּף וְעַד תִּי"ו, וְגַם א"ת נוֹטְרִיקוֹן - תּוֹרַת אֱמֶת, רְצָה לּוֹמֵר זְכוֹר בְּפֶה תּוֹרַת אֱמֶת, בְּשִׁים לֵב "אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עַמְלֹק", מִפְּנֵי שָׂרְפוּ יְדֵיהֶם מִדְּבַר תּוֹרָה "בְּדָרְךָ", אֶפְלוּ שֶׁהִיָּיתִם בְּדָרְךָ נִתְחַבְּתֵם עַל בְּטוֹל תּוֹרָה. וְגַם "בְּצִאֲתָכֶם מִמִּצְרַיִם" לְשׁוֹן רַבִּים, וְלֹא אָמַר בְּצִאֲתָךְ מִמִּצְרַיִם לְשׁוֹן יְחִיד, כְּמוֹ שֶׁאָמַר "אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עַמְלֹק", לְהוֹרוֹת כִּי הָיוּ בְּפִרּוּד, וְהוּא חִחָטָה הַשְּׁנֵי כְּנֻזָּר לְעִיל. "אֲשֶׁר קָרָךְ בְּדָרְךָ", מְדַנְתְּחִיבוּ עַל בְּטוֹל תּוֹרָה אֵף עַל פִּי שֶׁהָיוּ בְּדָרְךָ, וְצָא לָנוּ לְפִתּוּתָא לְעַנְיָן דִּינָא, שְׁחִיב לְקַרּוֹת בַּתּוֹרָה אֶפְלוּ בְּדָרְךָ, וְזֶה אָמַר "אֲשֶׁר קָרָךְ", שֶׁתְּהִיָּה קוֹרָא בַּתּוֹרָה אֶפְלוּ "בְּדָרְךָ", שֶׁהוּא תַקְוָן לְמַה שָׂרְפוּ יְדֵיהֶם מִן הַתּוֹרָה כְּנֻזָּר מְקָרָא מְגַלָּה.

וְכֵּנֶגֶד מְתַנּוֹת לְאִבְיוֹנִים, כְּדִי שֶׁגַּם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲשֶׂה עִמָּנוּ צְדָקָה וְחֶסֶד. וְזֶה רָמַז בְּאִמְרוֹ "וַיִּזְנֵב כָּךְ כָּל הַנְּחָשִׁים אֶחְרִיד", שֶׁהֵם הַעֲנִיִּים הַדּוֹמִים לְזָנָב, וְחִלּוּשֵׁי חֵיל מִפְּנֵי חֶסְרוֹן כִּסֵּם, כִּי כָךְ וּבְסֻבָּתָהּ בְּרָא הַעֲנִיִּים, כְּדִי לְזַבְּתָהּ בְּהֵם. וְכֵּנֶגֶד מְשֻׁלוֹחַ מְנוֹת וּמְשֻׁחָה וְשִׁמְחָה, שֶׁהוּא תַקְנָה לְתַקֵּן פְּגַם פְּרוּד הַלְּבָבוֹת כְּנֻזָּר לְעִיל, צָרִיף לְהִיּוֹת שִׂמְחָה בְּפּוּרִים, וְיִשְׁפַח עִצְבוֹ וְרָגְזוֹ, וְאֶפְלוּ אִם "אֶתָּה עוֹף וַיִּגַּע" מְקוֹרוֹת הַזְּמַן. וְאִם אֶתָּה יִרָא וְתַרְדּ מִפְּנֵי הַרְעָה הַעֲתִידָה לְבוֹא, בְּטַח בְּה', וְלֹא יִרָא אֲלֵקִים - לֹא תִאָּנֵה אֵלֶיךָ רְעָה, וְהַשְׁמָחָה מְקַרֵּב הַגָּאֵלָה כְּמוֹ שֶׁאָמַר הַכְּתוּב "כִּי בְשִׁמְחָה תִצְאוּ" (ישעיהו נה יב), וְזֶה אָמַר "וְהִקִּיָּה" - לְשׁוֹן שִׁמְחָה (בראשית רבה ג), זֶה הָיָה סִבָּה "בְּהִנֵּיחַ ה' אֲלֵקִיךָ לָךְ מִקֵּל אוֹיְבֶיךָ מִסָּבִיב בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֲלֵקִיךָ נוֹתֵן לָךְ נִחְלָה", שִׁיבּוֹא מְשִׁיחַ וְאֵז "תִּמְחָה אֶת זְכוֹר עַמְלֹק", לֹא תִשְׁפָּח" וְהָיוּ הַדְבָרִים הָאֵלֶּה עַל לְבָבָה.

פורים הם ימים טובים נזכרים ונעשים, ימי משתה ושמחה שמחה של מצוה, כי הן הראנו ה' חבה יתרה, כי בהיותנו בסעדת אהשורוש עומדים ומקעיסים לפניו, ובאותה שעה נתחייבו על שנהנו מסעדתו של אותו רשע (מגילה יב.). באותו פרק חס רחמנא עלן [-רחם הקב"ה עלינו] והקדים רפואה למכה שנהנה ושתה, שלבסוף רפואה פרה במשתה היו, ומתוך כך קבעו הימים האלה ימי משתה ושמחה.

וזכינו בו בארבע מצוות: מקרא מגילה, ומשתה ושמחה, ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים, והן מצוות חביבות הנאות מזמן לזמן, וסודן רם ונשא, וראוי לזהר בהן ביותר לעשותן בתקוה ודיוק, מקרא מגילה אות באות תבה בתבה בשפה ברורה ובנעימה. ואף מי שאינו יודעה ידחק עצמו ויבקש ברצי כסף מי שיאמר עמו, ויתנהל לאטו, כי הסומכים עצמם לצאת על ידי שמיעה, קרוב לודאי שאינם יוצאים ידי חובה, שכמעט בלתי אפשר שלא יפסידו מלשמע תבה אחת. ומטעם זה אם הקורא כבר יצא ידי חובה וקורא להשמיע לאחרים, אנשים או נשים, אין ראוי לברך ברכה בשם ומלכות בשבילם, דלמחש בעי שמא יפסידו מלשמע תבה אחת, ונמצא ברכתו לבטלה. וידוע שגם הנשים חייבות במצוות היום הזה באנשים, וצריכות לזהר לקמן בתקונן.

ומצות משתה ושמחה ראוי לזהר בה לעשות עקר הסעדה מבועוד יום, לא כמו שנוהגים קצת שעושים עקר הסעדה פלילה. וצריך להרבות בשתייה מעט יותר ממה שהוא למוד, עד כדי שיהא מבסם, שמח וטוב לב, שמחה של מצוה, לא שמחה של הוללות כמנהג ההוללים ששותים יין רב, עד שיוצאים מדעתם ועושים מעשים אשר לא יעשו, ומדברים דברים אסורים מינים ממינים שונים, מאבדים מצות תפלת מנחה, ומצות ברכת המזון דאורייתא, ומצות תפלת ערבית, ואזמרים שעושים לשם מצוה, אבל עברה היא בידם, כי לא צוה השם לעבר על מצוותיו, אטו על הנסים ועל הפרקן הגמול הזה קנה, ישמע הדבר ולא תהא קזאת בישראל, רק ישמח ישראל בעושיו שמחה של מצוה, במדה במשקל ובמשורה, והשתיה כדת של תורה.

ומצות משלוח מנות איש לרעהו, אשריהם ישראל מקמין אותה יותר מהחייב, אבל מה טוב לשלח למאן דאיתקור מתיקור בה [למי שמתכבד בו] כגון גדול לקטן, ולמאן דאית לה קפידא עלוה [מי שיש לו קפידה עליו] כדי לשמח לב אמללים ולהחיות לב נדכאים, ולהרבות אהבה ואהבה שלום ורעות, דכיון דעביד מצוה תדא לעביד מצוה אחריתי [- כיון שעשה מצוה אחת יעשה מצוה נוספת]. וכן מצות מתנות לאביונים מקמין אותה, אבל מי זה ערב אל לבו דכדמבעי לה למעבד עביה, דלפם גמלא שיהנא [- מי הוא שיכול לומר שנותן צדקה כפי הראוי כי לפי האפשרויות שיש לו, צריך לתת צדקה] (כתובות סז.).

ומצות צדקה ביום הזה היא העולה על שאר ימים, שגלגה עמה גם מצות מתנות לאביונים.

ולפי סודן של דברים בתנפה ופורים ראוי להרבות בצדקה עם עמלי תורה, שהימים האלה הם בסוד נצח והוד תמיך דאורייתא, כמבאר בדברי רבנו האר"י ז"ל. והערך בזמן הערה חביבה מצוה בשעתה, כי מכמה זמן קדם פורים העניים לזוים על סמך הכנסת פורים, ואחר הפורים ההוצאה מרבה לצורך פסח, הנה כי כן ראוי לרחם עליהם ולחשב שתהא הכנסה ביציאה, שעניניהם של עניים תלויות על העשירים, והעשירים תלויים במי שאמר והיה העולם, אם מוסיף מוסיפין לו, איש כמתנת ידו ברכת ה' היא תעשה, ולכן החלש יאמר גבור אני לעזרת ה' בגבורים, והשם יעזר לו.

סדר היום

הכולל הלכות והנהגות ישרות ערוכות על סדר עניני התפילה וכוונותיה סדר אכילה, סדר משא ומתן וסדר הנהגת יום השבת

מלוכטים ומנוקדים מספרי רבינו אליעזר פאפו זיע"א חסד לאלפים ו"בית תפילה"

הופיע ויצא לאור הספר

דרך ידיו

על התורה והמועדים

להשיג בחנויות הספרים המובהרות

